

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:30 uur d.d. 28 juni 2020 – 10:30 uur d.d. 29 juni 2020

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Bewoners van verpleeghuizen Bestuurders van verpleeghuizen Zorgpersoneel die wel of geen recht hebben op een bonus Patiënten die te maken hebben met uitgestelde zorg 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Actiegroepen en demonstranten Burgemeesters

Samenvatting

- Er is maandagochtend minder aandacht voor VWS gerelateerd 'coronanieuws'. Media hebben wel aandacht voor de demonstraties van dit weekend in Amsterdam, Den Haag en Groningen en blikken vooral terug aan de hand van reportages. In deze reportages komen enkele demonstranten aan het woord waarin zij aangeven wat hen drijft om te demonstreren. Veel van hen geven aan dat de beperking van de privacy en bewegingsvrijheid, het vaccin, de app en de noodwet te ver gaan. Andere noemen dat het doel van de overheid is 'om ons bang te maken' of vinden het coronavirus een hoax.
- Ondanks de oproep van de actiegroep Viruswaanin om zondag niet te demonstreren in Den Haag kwamen er toch mensen naar het Malieveld. De politie heeft 37 mensen aangehouden. Gemeente Den Haag geeft aan dat de situatie op het Malieveld zondagmiddag beheersbaar bleef. De demonstratie in Groningen, waarvoor wel een vergunning was verleend, is vreedzaam verlopen.
- De Volkskrant opent op de voorpagina met 'Houd afstand'. Volgens de krant baart de toenemende anderhalvemeter-anarchie de groep die kwetsbaar is voor het coronavirus grote zorgen. In de krant komen vier 'kwetsbare' aan het woord die de 'coronadiscipline' zien verwateren: 'Alsof ik gewoon dood mag.'
- Het AD schrijft dat naast opluchting ook een zekere spanning heerst bij de verpleeghuizen, nu zij vanaf 1 juli hun deuren weer mogen openen. Want hoe houden verpleeghuizen nieuwe besmettingen buiten de deur en houden ze zowel de bewoners als families tevreden. Vier verpleeghuisdirecteuren komen aan het woord. Volgens Actiz bereiden verpleeghuizen zich wel voor op nieuwe besmettingen. "[...] We moeten super alert blijven en zorgen dat de veiligheid van de bewoners en de kwaliteit van zorg in evenwicht zijn." AD plaats daarnaast tweeëntwintig ontroerende verhalen van mensen waarvan een familielid in een verpleegtehuis woont. Hierbij laat de krant foto's van de ouderen zien van voor en na de sluiting van de verpleeghuizen.
- IC-arts en voorzitter van NVIC Diederik Gommers maakt zich zorgen over een tweede coronagolf. Niet alleen vanwege de IC-capaciteit, maar vooral door ontevreden zorgpersoneel. Het zou verpleegkundigen niet enkel te doen zijn om het salaris maar ook om de inhoud van het vak, waardering en autonomie. Het zou volgens hem structureel niet goed in elkaar zitten. Met de bonus zou enkel worden toegegeven dat verpleegkundigen inderdaad te weinig verdienen.
- Hoogleraar Daniel Bonn (complexe vloeistoffen, UVA) pleit dat ruimtes beter geventileerd moeten worden. In een slecht geventileerde ruimte zouden aerosols zo'n 10 tot 15 minuten kunnen blijven hangen. In een goed geventileerde ruimte kan dat teruglopen tot een halve minuut. Zijn advies: 'ga niet binnen zitten in het restaurant, maar buiten op het terras. Zet het raam open thuis en op kantoor en vermijd de lift'. Bonn hoopt dat het RIVM iets doet met zijn onderzoek. Juist omdat hun uitgangspunt 'better safe than sorry is'.
- Nieuwsuur stelt dat de coronacrisis en de bijbehorende 1,5 meter maatregelen zouden hebben bevestigd dat er veel onnodige zorg is. Uitgestelde behandelingen zouden niet altijd hebben geleid tot gezondheidsproblemen. Onderzoeker Simone van Dulmen (Radboudumc) stelt dat productierikkels een reden is van onnodige zorg. Maar het zou ook komen door gewoontes, tijd en de mondige burger die vraagt om zorg.
- In een brief aan premier Rutte stelt een groep bekende en prominente Nederlanders dat Nederland de kille boekhoudersmentaliteit los moet laten en zijn hart meer laten spreken in de tweede ronde van de coronasteun aan Curaçao, Aruba en Sint Maarten. De briefschrijvers spreken van een 'sociale en economische ellende op de eilanden' die 'bijna niet te overzien' is.

Karakterisering

- Trouw opent maandagochtend met: 'Inzet militairen op Curaçao tegen rellen en bendes'.
- In de media lijkt meer ruimte te komen voor persoonlijke verhalen. Zo wordt in de Volkskrant een groep die kwetsbaar is voor het coronavirus geïnterviewd over de in hun ogen verwaterde 'coronadiscipline'. Ook geeft het AD ruimte aan tweeëntwintig mensen, waarvan een familielid in een verpleeghuis woont, hun verhaal te doen over de periode waarin verpleeghuizen waren gesloten. Daarnaast worden demonstranten geïnterviewd over hun reden om actie te voeren.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtofferaantallen

- Zondag liggen er 30 coronapatiënten op de ic's, één meer dan zaterdag. "Het aantal covid-patiënten in de Nederlandse ziekenhuizen is stabiel en laag," zegt voorzitter Ernst Kuipers van het Landelijk Netwerk Acute Zorg. Er liggen momenteel 541 non-covid-patiënten op de intensive care. "De overall bezetting van de ic-bezetting is onveranderd laag, een teken dat de non-covid zorg achter blijft," stelt Kuipers. Het aantal covid-opnames buiten de ic bedraagt 178. Dat zijn 2 opnames minder dan de dag ervoor.
- Sinds vrijdag is in Limburg maar één persoon besmet geraakt met corona. Verder zijn er geen nieuwe ziekenhuisopnames of sterfgevallen gemeld als gevolg van het virus, blijkt uit cijfers van de twee Limburgse GGD's. Regionale omroep 1Limburg vraagt zich af of het coronavirus is uitgewoed in Limburg.
- Het aantal mensen dat over de hele wereld is overleden als gevolg van het coronavirus, is zondag de grens van 500.000 gepasseerd. Dat blijkt uit een telling van de Johns Hopkins Universiteit in Baltimore.

Informatiebehoefte

Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Op het corporate kanaal van VWS komen veel vragen binnen wie er aanspraak maakt op de bonus (waaronder personeel in de kinderopvang of specifieke gevallen/situaties). Verder zijn er discussies gaande over het gegeven dat Corendon vanaf juli naar Turkije vliegt, ondanks het advies van het kabinet. Mensen geven aan dat het erg vol en druk is op de stranden. Ook vragen mensen zich af of het geld van de bonus niet beter gestoken kan worden in structurele verbeteringen in de zorg.
- Op de social media kanalen van minister De Jonge komt een vraag binnen of mantelzorgers ook aanspraak maken op de bonus? Verdere berichten die binnenkomen gaan vooral over het CDA.
- Op het social media kanaal van minister Van Rijn komen geen specifieke vragen binnen.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- De Europese Commissie wil dat tijdelijk de strenge regels voor genetische manipulatie opzij worden gezet. Op die manier hoopt de commissie dat een vaccin tegen corona sneller kan worden ontwikkeld. Volgens de NOS zijn er in het Europees Parlement grote voorstanders, maar ook felle tegenstanders.
- De NS rijdt vanaf maandag 29 juni weer de normale dienstregeling.

Buitenland

- Volgens de Arubaanse minister-president Evelyn Wever-Croes is Aruba klaar om vanaf aanstaande woensdag weer toeristen vanuit Nederland en enkele andere Europese landen te verwelkomen. In eerste instantie zijn maximaal 2.000 toeristen per week welkom. Bij aankomst op de luchthaven worden passagiers getest op corona.
- Ook op Curaçao kunnen vanaf woensdag weer toeristen uit Nederland België en Duitsland landen, met een maximum van tienduizend per maand. Het land stelt een maximum van 10.000 toeristen per maand.
- Sint Maarten opent ook vanaf 1 juli haar grenzen voor Nederlandse en Amerikaanse bezoekers.
- Op Saba zijn alleen bezoekers uit Curaçao, Bonaire en Sint-Eustatius zijn welkom, maar niet als ze via Sint-Maarten komen. Saba verwacht de grenzen niet voor 1 oktober te openen.
- Australië heeft de grootste dagelijkse toename van het aantal coronabesmettingen gemeld sinds 11 april. Er is de afgelopen 24 uur bij 85 mensen vastgesteld dat ze het besmettelijke virus hebben opgelopen. De meeste nieuwe besmettingen zijn aan het licht gekomen in de staat Victoria.
- China heeft de plaats Anxin (in de buurt van Peking) een strikte lockdown ingevoerd voor ruim 400.000 mensen na een kleine toename van het aantal coronagevallen.
- In Duitsland zijn in het afgelopen etmaal 262 nieuwe gevallen van het coronavirus vastgesteld.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- Op het reactieplatform NUjj van NU.nl reageert een arts op de zorgbonus. "Bizar. Ik ben arts. Ik heb harder gewerkt dan ooit, meer uren en toch minder inkomsten (veel corona-gerelateerde zorg wordt niet vergoed, bijvoorbeeld de meerkosten die gemaakt zijn bij opgerichte coronaposten). Dat onder bijzonder stressvolle en moeilijke omstandigheden zonder adequate beschermingsmiddelen (1e lijn) en dus substantieel risico voor eigen gezondheid. Waarom zijn artsen uitgezonderd? Of is dat politiek moeilijk te verkopen, omdat er bij de algemene bevolking het beeld leeft dat de gemiddelde arts tonnen verdient? Misschien moeten we eens met zijn alleen onze cv's en loonstrookjes openbaar gaan publiceren ... dat valt tegen."
- In een reportage van Trouw geeft de journalist aan dat cafébezoekers in Leiden zich over het algemeen goed aan de 1,5 meter regel houden. 'Maar een wolkbreuk en de mensen duiken hutje mutje samen onder parasols en zonneschermen.' De café-eigenaar zegt: "wat moet ik dan zeggen: ga maar in de regen staan? Hier is geen protocol voor. Sterker nog: bij onweer moet ik mensen binnen een plek kunnen bieden voor hun veiligheid. Daar mogen nu officieel maar dertig man in. Bij de overheid is hier ook niet over nagedacht." Andere horecaondernemers noemen de 1,5 meter regel onwerkbaar. "Als het goed weer is, heb je een goede dag, als het slecht weer is draai je geen omzet. Je hebt een soort strandtent." Daarnaast geven zij aan dat hun gasten de regels goed weten, maar ze net zo makkelijk vergeten na een paar biertjes.

Verhalen van familie van verpleeghuisbewoners

- AD plaats [22 ontroerende verhalen](#) van families waarvan de ouder in een verpleegtehuis zit. Hierbij laat de krant foto's van de ouderen zien van voor en na de sluiting van de verpleeghuizen. Hieronder een selectie:
- Judith: "Mijn vader heeft afasie. Hij begrijpt niet waarom wij op de parkeerplaats staan. Hij wil naar huis. Bij mijn moeder zijn, zorgen voor de vrouw van wie hij zo veel houdt. Mijn moeder is ongeneeslijk ziek en krijgt chemo. Op het dieptepunt zat hij huilend op zijn knieën op het balkon en zei: Ik kan niet meer."
- Joke: "Mijn moeder (95) heeft er een tik van gekregen. Eerst konden we contact maken door hard te schreeuwen als ze voor het raam stond. [...] Toen mochten we haar beneden in een voorraadkast zien. Zij binnen en ik buiten voor het raam. Mijn moeder raakte over haar toeren. Ze huilde en trok aan het raam omdat ze eruit wilde. Vreselijk. Ze snapte niet dat ze niet mee naar buiten mocht. Ommenselijk. Ik heb er slapeloze nachten van gehad. Eén uur mag ik nu naar binnen. En de verzorgers lopen onbeschermd rond."
- Ankie: "De 'bezoeken' aan mijn man, vanachter een hek, ben ik als diep triest gaan ervaren. [...] als hij zijn sjaal af wilde doen, kon ik hem niet helpen. Als hij huilde, kon ik hem niet troosten. Het gevoel van overbodigheid groeide. Ik kon hem niets geven. Ik merkte dat ik uit zijn aandachtsveld viel. Ik heb toen een foto van hem gemaakt door de tralies. Ik kijk in een soort dierentuin door het hek om een mens te bekijken. Dat snijdt door mijn ziel. Regels zijn regels. Voor verandering moet je bij de politiek zijn, werd mij gezegd."
- Coby: "Mijn man ging geestelijk zo erg achteruit dat ik hem huilend aan de telefoon had. Helemaal in de war. Hij lag alleen maar in bed en at en dronk praktisch niet meer. Dit kwam door de eenzaamheid. Ik heb contact gezocht met het tehuis en aangedrongen op een oplossing. Mijn man zou geen week meer geleefd hebben. Ik mocht toen drie keer per week in de tuin komen. Op één hoog zetten ze dan het raam open zodat we elkaar konden zien en spreken. De eenzaamheid werd doorbroken, hij knapte op en was niet meer in de war. Drie maanden verder kan ik mijn man eens per twee weken ontmoeten. Twintig minuten op afstand. Weer sluiten is geen optie."
- Ans: "'De minister zou zich moet realiseren hoeveel persoonlijk leed er schuilgaat achter zo'n lockdown. Wij hebben onze ernstig gehandicapte zoon van 36 die in een instelling woont, 2,5 maand niet gezien. Beeldbellen snapte hij niet, wij moesten het doen met af en toe een filmpje of een berichtje van het verzorgend personeel. Voor hem viel alles weg: Het was emotioneel verschrikkelijk zwaar, voor ons waarschijnlijk nog wel meer dan voor hem. Ik denk dat bij een volgende keer het allemaal echt zo rigoureuus niet meer moet, en dat er meer maatwerk geleverd moet worden."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokken?

- Gemeente Den Haag geeft dat de situatie op het Malieveld zondagmiddag beheersbaar bleef. Ondanks dat de demonstratie was verboden, kwamen er enkele tientallen betogers toch naar Den Haag. Er zijn 37 mensen aangehouden die geen gehoor gaven aan een bevel of verordening.
- Ook gemeente Groningen geeft aan dat de demonstratie tegen de coronamaatregelen in het Stadspark in Groningen vreedzaam is verlopen. Naar schatting kwamen er 300 demonstranten op het protest af.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- *Voorzitter NVIC Diederik Gommers* zegt dat de bereidheid onder zorgpersoneel aan het dalen is en men toe is aan vakantie. Wijzend op de situatie op de intensive care en de komst van een tweede golf. Een gesprek over waardering en invulling van het werk zou hierom belangrijk zijn. "We regeren over de verpleegkundigen." Het zou verpleegkundigen niet enkel te doen zijn om het salaris maar ook om de inhoud van het vak, waardering en autonomie. Het zou structureel niet goed in elkaar zitten. En met de bonus van 1.000 euro zou enkel worden toegegeven dat schoonmakers en verpleegkundigen inderdaad te weinig verdienen gezien zij een bonus hebben gekregen en niet ook de artsen en doktersassistenten die op die afdelingen hebben gewerkt. Gommers geeft aan dat hoe dan ook het virus terugkeert en dat het probleem voor hen op de ic te groot is. Hij roept daarom ook mensen van buiten op om te helpen, zoals mensen die in het verleden van betekenis zijn geweest.
- *Hoogleraar Daniel Bonn (complexe vloeistoffen, UVA)* pleit in EenVandaag dat ruimtes beter geventileerd moeten worden. Hij geeft aan dat onderzoek heeft aangetoond dat wanneer iemand praat of hoest, er kleine aerosols vrijkomen. Zo geeft hij aan dat er steeds meer indicaties zijn waar mensen afstand hielden, maar er toch veel besmettingen zijn geweest. In een ruimte die niet of slecht wordt geventileerd zouden die druppels 10 tot 15 minuten kunnen blijven hangen. In een ruimte die wel wordt geventileerd kan dat teruglopen tot een halve minuut. Zijn advies: 'ga niet binnen zitten in het restaurant, maar buiten op het terras. Zet het raam open thuis en op kantoor en vermijd de lift'. Bonn denkt dat het RIVM zijn onderzoek heeft gelezen en hoopt dat ze er iets mee doen. Juist omdat hun uitgangspunt 'better safe than sorry is'.
- *Mariëtte Hamer, voorzitter van de Sociaal Economische Raad (SER)* en oprichter van de Denktank Corona, waarschuwt voor al te hooggespannen verwachtingen over het nieuwe normaal: "In het begin van de coronacrisis waren we heel trots op hoe snel docenten en studenten het online-onderwijs oppakten. Maar toen ik zei dat het zo goed ging kreeg ik heel Twitter over me heen. Heel veel boze docenten schreven me: u denkt toch niet dat we dit zo blijven doen?" Hamer suggereert het 'belevingsonderzoek' af te wachten dat wordt gehouden om te achterhalen hoe Nederland echt is gaan denken over het leven na het virus.
- De *Nederlandse voetbalwereld* hoopt op een steunpakket van de overheid van 140 miljoen euro. Alleen dan overleven de profclubs de coronacrisis, vreesde de branche. Dat zou komen omdat Nederlandse clubs veel meer dan hun buitenlandse concurrentie afhankelijk zijn van de verkoop van toegangskaartjes en de verkoop van consumpties. Het weer toelaten van publiek zou 'zeker heel mooi zijn voor de aanwezige fans en de sfeer maar financieel gezien niet kostendekkend'.

Banen voor mensen met een arbeidsbeperking onder druk

- Volgens een *alliantie van uitzenders, sociale werkgevers, trainingsbureaus en re-integratiebedrijven* moet de politiek snel maatregelen nemen om het aantal banen voor mensen met een arbeidsbeperking op peil te houden. Dit om te voorkomen dat er een 'coronabestand' ontstaat van mensen die jarenlang buiten het gezichtsveld van potentiële werkgevers blijven. 'De alliantie pleit maandag in een brief aan het kabinet voor forse uitbreiding van scholings- en begeleidingsbudgetten, vereenvoudiging van de subsidieregelingen, lagere drempels tussen werk en uitkering, betere toegang tot bestanden met werkzoekenden en een niet-contractgebonden 'werkendenkorting' in de inkomstenbelasting - in plaats van aparte aftrek voor werknemers en zelfstandigen.'
- *Petra van de Goorbergh (directeur van Oval, de brancheorganisatie van loopbaan- en re-integratiebedrijven en één van de ondertekenaars van de oproep)* "In de praktijk zien we nu al dat deze mensen hun baan dreigen kwijt te raken. Beperk dat met beleid dat deze groep activeert om werk te vinden of te behouden. Dat kan niet wachten op een nieuw kabinet"

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- De coronacrisis en de bijbehorende 1,5 meter maatregelen zouden hebben bevestigd dat er veel onnodige zorg is. Uitgestelde behandelingen zouden niet altijd hebben geleid tot gezondheidsproblemen. Ook het uitblijven van operaties en kleine ingrepen zou weinig problematisch zijn geweest. *Onderzoeker Simone van Dulmen (Radboudumc)* stelt dat productieprikkel een van de redenen is van onnodige zorg, maar het hem ook zou zitten in gewoontes, de factor tijd en de mondige burger die vraagt om zorg. Het zou belangrijk zijn dat zorgverzekeraar het gesprek aangaan met zowel de ziekenhuizen als huisartsen. Nu kan er worden gekeken naar mensen die een tijd niet zijn geweest of de zorg wel nodig was (geweest).
- In het commentaar van AD schrijft *Hans van Zon* dat het corona virus nog lang niet voorbij is. 'De uitbraak in de Tweemaster, waar opnieuw een bezoekverbod moest worden afgekondigd, moet daarom een signaal

zijn dat iedereen weer op scherp zet. Dat is hard nodig. Het is net alsof er nooit een coronacrisis is geweest.' Volgens hem zijn de maatregelen die bedrijven nemen er slechts voor de vorm. 'Dan volgt er een diepe zucht of de opmerking wanneer we een keer stoppen met al die flauwekul'.

Heropening van verpleeghuizen

- Het AD schrijft dat naast opluchting ook een zekere spanning heerst bij de verpleeghuizen, nu zij vanaf 1 juli hun deuren weer mogen openen. 'Want hoe zorgen de verpleeghuizen dat nieuwe Covid-besmettingen zoveel mogelijk buiten de deur blijven als er meer bezoek binnenkomt? Hun oudere bewoners zijn immers uiterst kwetsbaar gebleken. Bovendien: er zijn ook onder de families van de verschillende bewoners veel verschillende meningen. Hoe houden de huizen iedereen tevreden?'
- *Bestuurder Linda de Haan* van De Oude Pastorie in Huizen is nog in dubio. "Wat is wijsheid? Ik gun alle bewoners zó het contact met hun familieleden. Maar ze hebben dementie, snappen niet altijd dat ze 1,5 meter afstand moeten houden en hebben behoefte aan aanraking." Praktische vragen houden haar bezig, zoals of het bezoek mondkapjes draagt en waar het bezoek plaats vindt. De Haan: "Het gemak waarmee dit werd verteld, verbaasde me. Ik vind dit een hele grote stap. Mijn team is al die tijd in isolatie om geen bewoners te kunnen besmetten. En nu gaan de deuren weer open. We zijn een kleinschalig verpleeghuis. Als er toch weer een besmetting is, kan ik geen afdelingen afsluiten. We zijn één groot huishouden."
- *Bestuurder Rita Arts* Zorggroep De Waalboog in Nijmegen is al wél klaar voor een nieuwe stap. "Wij zoeken echt de grenzen op van wat kan." Bewoners mogen weer naar buiten en binnenkort zelf met familie mee in de auto. Ze begrijpt niet waarom uitbreiding niet zou kunnen. "Als je slechts één bezoeker binnenlaat, kan het virus ook al binnenkomen. Wij beperken het bezoek daarom niet tot één uur per week. Iedereen komt weer in beweging, maar toch zijn er niet méér besmettingen. Waarom zou je verpleeghuizen dan op slot houden? Ik vind dat dat niet kan." Ondanks dat Arts weldegelijk angst heeft voor nieuwe besmettingen heeft ze vertrouwt in familie van de bewoners "Je denkt toch niet dat mensen hun naasten in gevaar brengen. Die komen niet met klachten en die houden echt wel afstand."
- *Directeur Marcel van der Priem* van de Rivas Zorggroep: "Ik heb families die angstig zijn en zeggen: wat doet u nu, elke keer als we versoepelen. Maar ik heb ook families die zeggen: openen die tent." Volgens hem gaan nog lang niet alle huizen open, maar nemen ze tijd om alle goed te regelen. "We willen dit heel zorgvuldig doen en alle medewerkers en familieleden goed uitleggen hoe we het gaan doen. Als we de huizen gelijk openen, respecteer ik de mensen die heel angstig zijn niet."
- Volgens *Actiz* bereiden verpleeghuizen zich wel voor op nieuwe besmettingen. Volgens Actiz waart het virus nog rond in zo'n 50 van de 2500 verpleeghuizen. "Dat zijn er fors minder dan de ongeveer 900 waar het virus op het dieptepunt heerste, maar corona gaat niet op zomervakantie. We moeten super alert blijven en zorgen dat de veiligheid van de bewoners en de kwaliteit van zorg in evenwicht zijn."

Verwateren van de coronadiscipline

- In de Volkskrant komen vier 'kwetsbare' mensen aan het woord die zien dat de coronadiscipline verwaterd.
- *Roos Vermeren* heeft een auto-immuunziekte, haar hele gezin blijft al sinds maart thuis. "Ik maak me zorgen over de versoepeling. Hier in de straat zie ik dat mensen zich niet goed meer aan de regels houden. Ik hoor van een supermarkt die de winkelwagentjes niet meer ontsmet. Mensen gedragen zich of alles weer normaal is. Ze vergeten dat er ouderen, gehandicapten en chronisch zieken zijn. Weet je wat ook pijn doet? Als ze zeggen dat vooral mensen die toch al ziek zijn aan het virus sterven. Ach, wat maakt het uit, lijken ze te zeggen. Het is toch minderwaardig volk. Dat geeft me een akelig gevoel. Alsof ik gewoon dood mag."
- *Johan van der Dong* heeft diabetes type 1. "De versoepelingen? Daar zal het kabinet goed over hebben nagedacht. We kunnen ook niet eeuwig in zo'n toestand blijven zitten, dat begrijp ik wel. Maar sommigen zijn nu wel erg laks. [...] Boos word ik er niet van, maar ik denk wel: idioten, gebruik je gezond verstand. In de supermarkt merk ik het ook. Mensen reiken gewoon over mij en mijn rolstoel heen."
- *Joke van den Bergh* heeft een oogandoening. "In maart was het heel stil op straat. Ik hoorde vooral vogels, dat was geweldig. Nu wordt het weer drukker. Dat is beangstigend. Mensen denken dat het voorbij is, ze worden nonchalant, komen vaker dicht bij me in de buurt. Ik haal er wel hulpdingetjes bij om duidelijk te maken dat ik blind ben. Mijn witte stok bijvoorbeeld, die anderhalve meter lang is. Ik zwaai er wat mee dan anders. En ik heb een hesje van de Oogvereniging. Daar staat op: 'Ik zie je niet. Houd jij afstand?' Eerst had ik daar mijn twijfels over, maar ik ben er toch een gaan dragen. Sindsdien houden mensen meer rekening met me". Van den Bergh vermijdt het ov. "Ik ben bang dat ik iets oloop. Je weet nooit of de reiziger naast je iets onder de leden heeft. Ik hoor ook dat niet iedereen een mondkapje draagt."

- *Tejo Moerings* heeft diabetes en nierkanker. Moerings woont in Friesland en geeft aan dat toeristen maling hebben aan de 1,5 meter afstand. "Ik ben al maanden niet in de supermarkt geweest. Ik voel me er niet veilig, met al die potentiële besmettingshaarden". Moerings komt amper buiten en maakt zich kwaad op mensen die denken dat er geen virus meer bestaat. "Hou gewoon rekening met elkaar. En als je geen afstand houdt, roep dan niet dat ik een halvegare ben die zich van alles door het RIVM op de mouw laat spelden."

Demonstraties coronamaatregelen

- *Demonstrant Janet*: "We zijn hier om te demonstreren tegen de 1,5 meter. Maar het gaat om meer. Het is allemaal met elkaar verbonden: het virus, de vaccinatie, de app. Straks kan je geen adem meer halen zonder gecontroleerd te worden. Ik heb al een leven geleid. Ik doe dit voor de jeugd. Wat nu gebeurt is waanzin."
- *Demonstrant Udo*: "Dat is wetenschappelijk gezien nergens op gebaseerd [1,5 meter regel. red.] en er wordt overal met twee maten gemeten. Je mag wel naar de kapper, maar niet naar een festival. Terwijl al is bewezen dat het virus in de buitenlucht minder wordt overgedragen. Die onduidelijkheid vind ik onzin."
- *Demonstrant Johan*: "Het coronavirus wordt enorm opgeklopt, het is gewoon de griep. Vanaf het begin aan was het voor mij kristalhelder dat het virus niets voorstelde. Het doel is om iedereen te vaccineren: er moet en zal een vaccin komen. Ik ben enorm met dit onderwerp bezig. Ik werk niet meer, dus ik kan me hierin verdiepen. Ik kijk op YouTube en ik ben ook heel actief op Facebook. Het is het doel om ons bang te maken. Want als je angstig bent, neem je verkeerde beslissingen. Eerst is er angst en dan volgt vanzelf het vaccin."
- *Demonstrant Johan*: "Ik stond volledig achter de intelligente lockdown en het vervolgtraject. Maar nu is het vier maanden later en weten we meer. En de beperking van de privacy en bewegingsvrijheid in de noodwet is buiten verhouding. De noodwet was de druppel."

Situatie op Curaçao

- In een brief aan premier Rutte stelt een groep bekende Nederlandse dat Nederland de kille boekhoudersmentaliteit los moet laten en zijn hart meer laten spreken in de tweede ronde van de coronasteun aan Curaçao, Aruba en Sint Maarten. De briefschrijvers spreken van een 'sociale en economische ellende op de eilanden' die 'bijna niet te overzien' is. "Tienduizenden gezinnen leven van de voedselbank, de formele en informele werkloosheid gaat naar 30 tot 50 procent."
- *Werkgeversvoorzitter Hans de Boer* is een van de auteurs van de brief aan Rutte. "Er zitten nu een paar fatsoenlijke partijen in de regering van Curaçao. Als je ze nu uitmergelt met keiharde voorwaarden, krijgen ze straks na de verkiezingen weer een populist aan het roer waar je geen zaken mee kunt doen." [...] Ze kunnen er daar niets aan doen dat Maduro in Venezuela huishoudt, de ene na de andere orkaan over ze heen komt en nu corona weer. Daardoor stort het toerisme in".

Context

- De zorgen die ondernemers hebben over het voortbestaan van hun bedrijf hebben ook effect op hun gezondheid. Zeventig procent zegt meer stress te ervaren sinds de uitbraak van het coronavirus. Met gezondheidsklachten tot gevolg. Zo blijkt uit een eminente van ondernemersorganisatie ONL. ONL noemt de resultaten van de enquête schokkend en roept de politiek op om meer ondernemers te helpen. "Om de stress te verminderen moet er een helder en duidelijk perspectief komen voor iedere ondernemer". Aldus voorzitter Hans Biesheuvel. Ook adviseert hij ondernemers die met stress te maken hebben om hulp te zoeken en de klachten niet te onderschatten.